

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU**između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane**

KRALJEVINA BELGIJA,
REPUBLIKA BUGARSKA,
ČEŠKA REPUBLIKA,
KRALJEVINA DANSKA,
SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,
REPUBLIKA ESTONIJA,
GRČKA REPUBLIKA,
KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
REPUBLIKA IRSKA,
REPUBLIKA ITALIJA,
REPUBLIKA CIPAR,
REPUBLIKA LETONIJA,
REPUBLIKA LITVA,
LUKSEMBURŠKO VELIKO VOJVODSTVO,
REPUBLIKA MAĐARSKA,
REPUBLIKA MALTA,
NIZOZEMSKA KRALJEVINA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
REPUBLIKA POLJSKA,
REPUBLIKA PORTUGAL,
RUMUNJSKA,
REPUBLIKA SLOVENIJA,
SLOVAČKA REPUBLIKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

ugovorne stranke Ugovora o osnivanju Europske zajednice i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju te Ugovora o Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: „države članice”) i

EUROPSKA ZAJEDNICA i EUROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU,

- (b) to društvo ima svoje glavno poslovno sjedište izvan Zajednice ili izvan Bosne i Hercegovine i kada nema drugo poslovno sjedište, ured, podružnicu ili subsidijarno društvo u toj zemlji članici ili u Bosni i Hercegovini.

POGLAVLJE III.

Pružanje usluga

Članak 57.

1. Zajednica i Bosna i Hercegovina, u skladu sa sljedećim odredbama, obvezuju se da će poduzeti nužne korake kako bi postupno omogućavale da usluge pružaju državljani Zajednice ili Bosne i Hercegovine ili društva Zajednice ili Bosne i Hercegovine s poslovnim nastanom na teritoriju stranke kojoj ne pripada osoba kojoj su te usluge namijenjene.
2. Usporedo s procesom liberalizacije, spomenutom u stavku 1, stranke će dopustiti privremeno kretanje fizičkih osoba koje pružaju usluge ili koje zapošljava pružatelj usluga kao ključno osoblje, kako je utvrđeno člankom 56. stavak 2, uključujući fizičke osobe koje zastupaju poduzeće ili državljanina Zajednice ili Bosne i Hercegovine i koje traže privremeni ulazak radi pregovora o prodaji usluga ili sklapanja sporazuma o prodaji usluga za toga pružatelja usluga kada ti predstavnici nisu uključeni u obavljanje izravne prodaje korisnicima ili u samostalno pružanje usluga.
3. Četiri godine nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje poduzet će mjere nužne za postupnu provedbu odredaba iz stavka 1. Pri tome će se voditi računa o napretku koji su stranke postigle u usklađivanju svojih zakona.

Članak 58.

1. Stranke neće poduzimati nikakve mjere niti radnje kojima bi bitno ograničile uvjete pod kojima usluge pružaju državljani ili poduzeća iz Zajednice i Bosne i Hercegovine s poslovnim sjedištem na teritoriju stranke kojoj ne pripada osoba kojoj su te usluge namijenjene, u odnosu na stanje zatečeno na dan koji prethodi danu stupanja na snagu ovoga Sporazuma.
2. Ako jedna stranka smatra da mjere koje je uvela druga stranka nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma dovode do stanja koje je u pogledu pružanja usluga bitno restriktivnije od stanja zatečenoga na dan stupanja na snagu ovoga Sporazuma, ona može od druge stranke zahtijevati da započne konzultacije.

Članak 59.

U pružanju prijevoznih usluga između Zajednice i Bosne i Hercegovine primjenjuju se sljedeće odredbe:

1. U pogledu kopnenog prometa, Protokolom 3. utvrđena su pravila koja se primjenjuju na odnos između stranaka, osobito radi osiguranja neograničenog cestovnog provoza kroz Bosnu i Hercegovinu i Zajednicu u cjelini, te djelotvorne primjene načela nediskriminacije i postupnog usklađivanja zakonodavstva Bosne i Hercegovine u području prometa sa zakonodavstvom Zajednice.
2. U pogledu međunarodnog pomorskog prometa, stranke se obvezuju na djelotvornu primjenu načela neograničenog pristupa međunarodnim tržištima i trgovini na komercijalnoj osnovi, kao i na poštovanje međunarodnih i europskih obveza u području standardâ sigurnosti, očuvanja i zaštite okoliša.

Stranke potvrđuju svoje opredjeljenje za okruženje slobodnoga tržišnoga natjecanja, kao osnovne značajke međunarodnog pomorskog prometa.

3. U primjeni načela iz stavka 2. stranke:

- (a) neće uvrštavati klauzule o podjeli tereta u buduće bilateralne sporazume s trećim zemljama;
 - (b) nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma ukinut će sve jednostrane mjere te upravne, tehničke i druge prepreke koje bi mogle imati ograničavajuće ili diskriminirajuće učinke na slobodno pružanje usluga u međunarodnom pomorskom prometu;
 - (c) svaka će stranka *inter alia* brodovima kojima upravljaju državljani ili društva druge stranke osigurati tretman ne manje povoljan od tretmana koji pružaju vlastitim brodovima, a u odnosu na pristup lukama koje su otvorene za međunarodnu trgovinu, uporabu infrastrukture i pomoćnih pomorskih usluga u lukama, te na pristojbe i naknade, carinske kapacitete te dodjeljivanje vezova i kapaciteta za utovar i istovar robe.
4. Radi osiguranja usklađenog razvoja i postupne liberalizacije prometa između stranaka prilagođenih njihovim uzajamnim komercijalnim potrebama, uvjeti zajedničkog pristupa tržištu u zračnom prometu uređuju se Multilateralnim sporazumom o uspostavi Zajedničkog europskog zračnog prostora.
5. Prije sklapanja Multilateralnog sporazuma o uspostavi Zajedničkog europskog zračnog prostora, stranke neće poduzimati bilo kakve mjere ili radnje koje su dodatno ograničavajuće ili diskriminirajuće u odnosu na stanje zatečeno prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma.
6. Bosna i Hercegovina svoje će zakonodavstvo, uključujući administrativne, tehničke i druge propise, prilagoditi zakonodavstvu Zajednice koje se u određenom trenutku primjenjuje u zračnom, pomorskom, unutarnjem vodenom i kopnenom prometu, i to u onoj mjeri u kojoj to služi liberalizaciji i zajedničkom pristupu tržištima stranaka te olakšava kretanje putnika i robe.
7. Usporedo sa zajedničkim napretkom u ostvarivanju ciljeva postavljenih u ovome Poglavlju, Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će načine za stvaranje uvjeta potrebnih za unapređenje slobode u pružanju usluga u zračnom i kopnenom prometu.

POGLAVLJE IV.

Tekuća plaćanja i kretanje kapitala

Članak 60.

Stranke se obvezuju da će odobravati sva plaćanja i transfere na tekući račun platne bilance između Zajednice i Bosne i Hercegovine u slobodnoj konvertibilnoj valuti i u skladu s odredbama članka VIII. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda.

Članak 61.

1. U pogledu transakcija na kapitalnom računu i financijskom računu platne bilance, nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma stranke će osigurati slobodno kretanje kapitala u vezi s izravnim ulaganjima u društva koja su osnovana u skladu sa zakonima zemlje domaćina i s ulaganjima koja su provedena u skladu s odredbama Poglavlja II. Glave V, kao i likvidaciju ili povrat tih ulaganja i bilo koje dobiti nastale na temelju njih.

2. U pogledu transakcija na kapitalnom i financijskom računu platne bilance, nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma stranke će osigurati slobodno kretanje kapitala u vezi s potraživanjima koja se odnose na komercijalne transakcije ili pružanje usluga u kojima sudjeluje osoba koja ima prebivalište u jednoj od stranaka, kao i u vezi s financijskim zajmovima i kreditima s rokom dospjeća duljim od jedne godine.

3. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Bosna i Hercegovina odobrit će državljanima država članica, potpunom i svrhovitom primjenom svojih postojećih propisa i postupaka, kupnju nekretnina u Bosni i Hercegovini.

U roku od šest godina od stupanja na snagu ovoga Sporazuma, Bosna i Hercegovina postupno će prilagođavati svoje zakonodavstvo u vezi sa stjecanjem nekretnina u Bosni i Hercegovini kako bi državljanima država članica osigurala jednak tretman kao i svojim državljanima.

PROTOKOL 3**o kopnenom prijevozu***Članak 1.***Cilj**

Cilj ovoga Protokola je promicati suradnju između stranaka u kopnenom prijevozu, a osobito u prozovnom prometu, te u tu svrhu osigurati usklađeni razvoj prijevoza između i preko teritorija stranaka, potpunom i međuovisnom primjenom svih odredaba ovoga Protokola.

*Članak 2.***Područje primjene**

1. Suradnjom će biti obuhvaćen kopneni prijevoz, poglavito cestovni, željeznički i kombinirani prijevoz, a uključivat će i odgovarajuću infrastrukturu.
2. U vezi s navedenim, područje primjene ovoga Protokola obuhvatit će:
 - transportnu infrastrukturu na teritoriju jedne ili druge stranke, u mjeri potrebnoj za postizanje cilja ovoga Protokola;
 - pristup tržištu, na temelju reciprociteta, u području cestovnoga prijevoza;
 - bitne pravne i administrativne mjere potpore, uključujući gospodarske, porezne, socijalne i tehničke mjere;
 - suradnju u razvoju prijevoznog sustava koji ispunjava ekološke zahtjeve;
 - redovitu razmjenu informacija o razvoju prijevoznih politika stranaka, poglavito u odnosu na transportnu infrastrukturu.

*Članak 3.***Definicije**

Za potrebe ovoga Protokola, primjenjivat će se sljedeće definicije:

- (a) Provozni promet Zajednice: prijevoz koji obavlja prijevoznik s poslovnim nastanom u Zajednici, roba u provozu preko teritorija Bosne i Hercegovine, na relaciji do ili od države članice Zajednice;
- (b) Bosanskohercegovački provozni promet: prijevoz koji obavlja prijevoznik s poslovnim nastanom u Bosni i Hercegovini, roba u provozu iz Bosne i Hercegovine preko teritorija Zajednice i s odredištem u trećoj zemlji, ili prijevoz robe iz treće zemlje kojoj je Bosna i Hercegovina odredište;
- (c) Kombinirani prijevoz: prijevoz robe pri kojem kamion, prikolica, poluprikolica, s vučnim vozilom ili bez njega, izmjenjivi transportni sud ili kontejner od 20 stopa (6,096 m) ili više, rabi cestu kao početnu ili završnu dionicu puta, a na ostalom dijelu rabi željeznicu ili unutarnji riječni plovni put ili pomorski prijevoz, pri čemu je ta dionica dulja od 100 km zračne linije i čini početnu ili krajnju cestovnu dionicu puta;
 - između mjesta utovara robe i najbliže prikladne željezničke utovarne postaje kao početne dionice, te između najbliže prikladne željezničke istovarne postaje i mjesta istovara robe na završnoj dionici puta, ili
 - unutar polumjera od najviše 150 km zračne linije od luke unutarnje plovidbe ili pomorske luke utovara ili istovara.

- poticati uporabu kombiniranog prijevoza na dugim relacijama, te osobito promicati uporabu izmjenjivih transportnih sudova, kontejnera i općenito prijevoza bez pratnje;
- poboljšati brzinu i pouzdanost kombiniranoga prijevoza, te poglavito:
 - povećati učestalost konvoja prema potrebama pošiljatelja i korisnika,
 - smanjiti vrijeme čekanja na terminalima i povećati njihovu učinkovitost,
- ukloniti, na prikladan način, sve prepreke s prilaznih pravaca kako bi se poboljšao pristup kombiniranom prijevozu,
- uskladiti, tamo gdje je to potrebno, masu, dimenzije i tehnička svojstva specijalizirane opreme, a osobito radi osiguranja potrebne kompatibilnosti kolosijeka, te poduzeti koordinirane akcije radi naručivanja i stavljanja u upotrebu opreme kakvu zahtijeva razina prometa,
- i, općenito, poduzeti bilo koju drugu odgovarajuću akciju.

Članak 10.

Uloga željeznica

U vezi s datim ovlastima država i željeznica stranke će glede prijevoza putnika i robe preporučiti njihovim željeznicama da:

- uspostave suradnju, bilo bilateralnu, multilateralnu ili u sklopu međunarodnih željezničkih organizacija, u svim područjima, osobito u vezi s unapređenjem kvalitete i sigurnosti prijevoznih usluga;
- pokušaju zajednički uspostaviti sustav organiziranja željeznica kako bi potaknule pošiljatelje da šalju svoje terete željeznicom a ne cestama, osobito kada se radi o prijevozu u provozu, i to na temelju poštene tržišne konkurencije, pri tome ostavljajući korisniku slobodu izbora;
- pripreme sudjelovanje Bosne i Hercegovine u provedbi i budućem razvijanju pravne stečevine Zajednice (*acquisa*) o razvoju željeznice.

CESTOVNI PRIJEVOZ

Članak 11.

Opće odredbe

1. U vezi sa zajedničkim pristupom transportnom tržištu, stranke su suglasne da početno, i bez obzira na stavak 2, održavaju režim koji proizlazi iz bilateralnih sporazuma ili drugih postojećih međunarodnih bilateralnih instrumenata, sklopljenih između pojedinih država članica Zajednice i Bosne i Hercegovine, ili u slučajevima u kojima nema takvih sporazuma ili instrumenata, režima koji proizlazi iz *de facto* stanja iz 1991. godine.

Međutim, do zaključivanja sporazuma između Zajednice i Bosne i Hercegovine o pristupu na tržište cestovnoga prijevoza, u skladu s člankom 12, te sporazuma o naknadama za uporabu cesta, predviđenog člankom 13. stavak (2), Bosna i Hercegovina će surađivati s državama članicama Zajednice kako bi ti bilateralni sporazumi bili izmijenjeni i dopunjeni u skladu s ovim Protokolom.

2. Stranke su suglasne, počevši od dana stupanja na snagu ovoga Sporazuma, da će dopustiti neograničeni pristup kroz Bosnu i Hercegovinu za provozni promet Zajednice i neograničeni pristup kroz Zajednicu za provozni promet Bosne i Hercegovine.

3. Ako se kao posljedica prava odobrenih stavkom 2. provozni promet prijevoznika iz Zajednice toliko poveća da izazove ili da prijeti izazivanjem ozbiljne štete cestovnoj infrastrukturi i/ili protoku prometa na pravcima iz članka 5. i ako se pod istim uvjetima pojave takvi problemi na teritoriju Zajednice blizu granica Bosne i Hercegovine, to će pitanje biti podneseno Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje, u skladu s člankom 117. Sporazuma. Stranke mogu predložiti iznimne privremene, nediskriminirajuće mjere, koje su nužne za ograničavanje ili ublažavanje tih šteta.

4. Ako Zajednica usvoji pravila za smanjenje zagađenja prouzrokovanog teškim teretnim vozilima, koja su registrirana u Europskoj uniji i da unaprijede sigurnost prometa, sličan će se režim primjenjivati i na teška teretna vozila koja su registrirana u Bosni i Hercegovini, koja žele prometovati teritorijem Zajednice. O potrebnim načinima odlučit će Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje.

5. Stranke će se suzdržati od bilo kakvih jednostranih akcija koje mogu dovesti do diskriminacije između prijevoznika ili vozila iz Zajednice i prijevoznika ili vozila iz Bosne i Hercegovine. Svaka će ugovorna stranka poduzeti sve potrebne korake radi olakšavanja cestovnoga prijevoza za ili kroz teritorij druge ugovorne stranke.

Članak 12.

Pristup tržištu

Stranke će, svaka u skladu sa svojim unutarnjim pravilima, a smatrajući to pitanje prioritetom, zajednički raditi na traženju:

- aktivnosti koje će pogodovati razvoju transportnog sustava koji odgovara potrebama ugovornih stranaka i koji je sukladan s dovršenjem unutarnjega tržišta Zajednice i provedbom zajedničke transportne politike, s jedne strane, te s ekonomskom i transportnom politikom Bosne i Hercegovine, s druge strane,
- konačnoga sustava za reguliranje budućega pristupa tržištu cestovnoga prijevoza između ugovornih stranaka na temelju reciprociteta.

Članak 13.

Naknade za uporabu cesta, cestarine i druge naknade

1. Stranke prihvaćaju da naknade za uporabu cesta za cestovna vozila, cestarine i druge naknade, na bilo kojoj strani, moraju biti nediskriminirajuće.
2. Stranke će, što je prije moguće, pristupiti pregovorima radi postizanja sporazuma o naknadama za uporabu cesta temeljem pravila koje je Zajednica usvojila o tom pitanju. Svrha toga sporazuma osobito će biti osiguranje slobodnoga protoka prekograničnog prometa, postupno uklanjajući razlike između sustava naknada za uporabu cesta koje stranke primjenjuju, te otkloniti narušavanje tržišne konkurencije koja može nastati kao posljedica tih razlika.
3. Dok se ne završe pregovori iz stavka 2. stranke će ukinuti diskriminaciju između prijevoznika iz Zajednice ili iz Bosne i Hercegovine pri ubiranju poreza i pristojbi na prometovanje i/ili posjedovanje teških teretnih vozila te pri oporezivanju i ubiranju naknada za transportne operacije na teritoriju stranaka. Bosna i Hercegovina obvezuje se obavijestiti Europsku komisiju, ako to bude zatraženo, o iznosima poreza, cestarina i naknada koje primjenjuje te o metodi za njihovo izračunavanje.
4. Do zaključivanja sporazuma iz stavka 2. i članka 12. svaka promjena koja je predložena nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma u vezi s fiskalnim naknadama, cestarinama ili drugim naknadama, uključujući i sustave njihova prikupljanja, koja bi mogla biti primijenjena na promet Zajednice u provozu preko Bosne i Hercegovine, bit će predmetom postupka prethodnih konzultacija.

Članak 14.

Mase i dimenzije

1. Bosna i Hercegovina prihvaća da cestovna vozila koja udovoljavaju standardima Zajednice o masama i dimenzijama mogu prometovati slobodno i bez ograničenja u tom pogledu na pravcima iz članka 5. Tijekom šest mjeseci nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu, cestovna vozila koja ne udovoljavaju postojećim standardima Bosne i Hercegovine mogu podlijegati posebnoj nediskriminirajućoj naknadi koja će biti iskazana kao šteta nastala zbog prekomjernog osovinskog opterećenja.
2. Bosna i Hercegovina će do kraja pete godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma nastojati uskladiti svoje postojeće propise i norme za izgradnju cesta sa zakonodavstvom koje je na snazi u Zajednici, te će uložiti značajne napore radi poboljšanja postojećih pravaca iz članka 5. u skladu s tim novim pravilima i normama, i to u predloženom vremenskom roku te u skladu sa svojim financijskim mogućnostima.